

Innst. S. nr. 29.

(1998-99)

Innstilling frå kommunalkomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteen si avgjerd nr. 37/98 av 30. april 1998 om endring av vedlegg XVIII til EØS-avtalen.

St.prp. nr. 81 (1997-98).

Til Stortinget.

Samandrag

Bakgrunn

EØS-komiteens beslutning nr. 37/98 av 30. april 1998 gjelder innlemmelse i EØS-avtalen av Europaparlamentets- og rådsdirektiv 96/71/EF om utsending av arbeidstakere i forbindelse med tjenesteyting. For Norges del ble beslutningen tatt med forbehold om Stortingets samtykke, da gjennomføring av direktivet i norsk rett vil kreve endringer i norsk lov.

Direktivet om utsending av arbeidstakere i forbindelse med tjenesteyting ble vedtatt i Europaparlamentet og Rådet 16. desember 1996. EØS-komiteens beslutning og Europaparlaments- og rådsdirektivet i norsk oversettelse følger som trykte vedlegg til proposisjonen.

Direktivet er et minimumsdirektiv og er derfor ikke til hinder for at det anvendes arbeids- og ansettelsesvilkår som er gunstigere for arbeidstakerne. Direktivet regulerer hvilke arbeids- og ansettelsesvilkår som skal gjelde når arbeidstakere midlertidig utsendes på arbeidsoppdrag til et annet medlemsland. Formålet er både å lette utvekslingen av tjenester mellom medlemslandene og å sikre arbeidstakernes rettigheter, herunder å hindre «sosial dumping», dvs. i Norges tilfelle at norske arbeids- og ansettelsesvilkår også får anvendelse for arbeidstakere som utsendes til Norge.

Norske arbeidstakere som utsendes på arbeidsoppdrag til andre EØS-land, vil omfattes av tilsvarende regler i de landene de utsendes til, i den utstrekning disse er bedre enn de norske reglene.

Hovedregelen i direktivet er at arbeidstakere som utsendes, skal sikres vertslandets lønns- og arbeidsvilkår fra første dag av en utsending.

Tilhøvet til norsk rett og vurderingar i høve til EØS-avtalen

Direktivets artikkel 3 (1) pålegger medlemslandene å sikre utsendte arbeidstakere de arbeids- og ansettelses-

vilkår som er opplistet i artikkelen, og som er fastsatt ved lov eller forskrift, og/eller ved tariffavtaler eller voldgiftskjennelser som er erklært å ha allmenn gyldighet, dvs. tariffavtaler eller voldgiftskjennelser som må overholdes av alle foretak i det aktuelle geografiske område og innenfor det aktuelle yrke eller den aktuelle næring.

Norge har i utgangspunktet ingen regulering av minstelønn som er allment gjeldende for alle arbeidstakere. Etter lov om allmenngjøring av tariffavtaler av 4. juli 1992 nr. 58 kan Tariffnemnda treffe vedtak om at en tariffavtale skal allmenngjøres, dvs. gjelde for alle som arbeider innenfor avtalens saklige virkefelt. En slik allmenngjort tariffavtale, herunder lønnsbestemmelsene, vil dermed også gjelde for utsendte arbeidstakere. Hittil er ingen tariffavtaler allmenngjort.

De øvrige opplistede vilkårene er lengste arbeidstid og korteste hviletid, minste antall feriedager med lønn, vilkår for utleie av arbeidstakere, helse, sikkerhet og hygiene på arbeidsplassen, vernetiltak mht. arbeids- og ansettelsesvilkår for barn, ungdom og gravide kvinner eller kvinner som nylig har født, og bestemmelser om likebehandling. Disse er i Norge regulert ved lov.

Norsk rettstilstand og praksis anses i all hovedsak å være i samsvar med direktivets krav.

I henhold til artikkel 4 i direktivet vil det være nødvendig å utpeke et samarbeidskontor i Norge for utveksling av informasjon om gjeldende norske arbeids- og ansettelsesvilkår. En aktuell løsning kan være å tillegge Direktoratet for arbeidstilsynet denne oppgaven.

Det er nødvendig med en gjennomføringslov for å sikre at direktivets lovvalgskrav og krav til domstolsadgang oppfylles. I gjennomføringsloven må det bl.a. fastsettes at de norske lovreglene om ferie og feriepenger, permisjoner før og etter fødsel, likestilling og diskriminering ved ansettelser skal gjelde for utsendte

arbeidstakere, med mindre mer fordelaktige regler får anvendelse i henhold til avtale eller de lovregler som ellers vil gjelde for arbeidsforholdet. Disse lovreglene regnes som sivilrettslige, og det må fastsettes ved lov at de får anvendelse også for arbeidstakere utsendt til Norge. De øvrige lovfestede vilkårene opplistet ovenfor anses som offentligrettslige, og gjelder automatisk også for utsendte arbeidstakere som utfører arbeid i Norge, selv om selve arbeidsforholdet har nærmere tilknytning til et annet land.

Det vil bli fremmet en egen odelstingsproposisjon om nødvendige endringer i norsk lovverk som følge av EØS-komiteens beslutning.

De administrative og økonomiske konsekvensene av å gjennomføre direktivet vil bli beskjedne.

Konklusjon og tilråding

Etter Kommunal- og regionaldepartementets vurdering vil innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen gi bedre vern for arbeidstakere som utsendes på arbeidsoppdrag til Norge og forhindre «sosial dumping», ved at de norske arbeids- og ansettelsesvilkår også får anvendelse for utsendte arbeidstakere. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Komiteen sine merknader

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, leiaren Sylvia Brustad, Odd Eriksen, Aud Gaundal, Leif Lund og Signe Øye, frå Framstegspartiet, Torbjørn Andersen og Lodve Solholm, frå Kristelig Folkeparti, Olaf Gjedrem og Ivar Østberg, frå Høgre, Sverre J. Hoddevik og Erna Solberg, frå Senterpartiet, Morten Lund, og frå Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, sluttar seg til framlegget om å gje samtykke til godkjenning av EØS-komiteen si avgjerd om utsending av arbeidstakarar i samband med tenesteyting.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet, viser til at dette er et minimumsdirektiv og derfor ikke er til hinder for at det anvendes arbeids- og ansettelsesvilkår som er gunstigere for arbeidstakerne. Flertallet har merket seg at direktivet regulerer hvilke arbeids- og ansettelsesvilkår som skal gjelde når arbeidstakere midlertidig utsendes på arbeidsoppdrag til et annet medlemsland. Flertallet mener direktivet innebærer en styrking av utsendte arbeidstakers arbeids- og ansettelsesvilkår.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at regler for å hindre sosial dumping er nødvendige i et globalisert og åpent arbeidsmarked. Men det viktigste virkemidlet for å bedre arbeids- og lønnsforhold for arbeidstakere er sterke fagbevegelser og en økonomisk politikk som er

innrettet på lav arbeidsledighet, rettferdig fordeling og små forskjeller.

Dette medlem vil vise til at EU-toppmøtet i Madrid stilte seg bak en rapport som på viktige område svekker arbeidstakers stilling. Rapporten går inn for:

- At lønninger skal holdes nede for å gi økt fortjeneste til næringslivet.
- At reallønna må ned i visse sektorer.
- At lønnsforskjellene må øke.
- At lønnsforhandlingene må desentraliseres, helst ned til bedriftsnivå.
- At fleksibiliteten må bli større på arbeidsmarkedet.
- At de sosiale velferdsordningene må utformes slik at de ikke blir en hindring for nye arbeidsplasser - bl.a. senking av arbeidsledighetstrygden.

Dette medlem vil på denne bakgrunn hevde at den praktiske virkningen av det foreslåtte regelverk er helt avhengig av at det finnes politisk vilje til å utforme gode og regulerte lønns- og arbeidsforhold og ta aktivt i bruk de muligheter som rådsdirektivet gir for å sikre arbeidstakere rettigheter og hindre sosial dumping. Dette forutsetter at implementeringen av direktivet i norsk lov og informasjon, kontroll og rutiner i tilknytning til dette, legger avgjørende vekt på disse hensyn. Spesielt vil det være viktig at bestemmelsen i Art. 3 pkt. 3 blir aktivisert slik at reglene gjøres gjeldende for korte arbeidsoppdrag.

Dette medlem viser til at det er usikkert hvor anvendelig direktivet vil bli på norske forhold, jf. brev av 30. oktober 1998 fra Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråden til komiteen der det går fram:

«Jeg oppfatter direktivet slik at på de områder vi i Norge ikke har allmenngjorte tariffavtaler, vil prinsippet pkt. 8 annet ledd kunne komme til anvendelse. Det er imidlertid tvilsomt om våre tariffavtaler har så omfattende dekningsgrad at de kan sies å ha allmenn gyldighet etter vilkårene i pkt. 8 annet ledd.»

Dette medlem tolker dette slik at det ikke er noen automatikk i at direktivet vil få noen betydning på dette området, og at det krever utstrakt politisk vilje for at direktivet skal bli implementert på en måte som effektivt kan hindre sosial dumping.

Dette medlem vil komme tilbake til dette når Regjeringen legger fram sine lovendringsforslag og forslag til administrativ oppfølging av rådsdirektivet.

Utanrikskomiteen sine merknader

Komiteen sitt framlegg til innstilling blei ved brev dagsett 5. november 1998 sendt utanrikskomiteen til uttale, jf. Stortinget sitt vedtak av 30. september 1998.

Utanrikskomiteen har gjeve følgjande uttale i brev dagsett 16. november 1998:

«Det vises til kommunalkomiteens brev av 5. november 1998 hvor en ber om utenrikskomiteens uttalelse til ovennevnte innstilling.

Utenrikskomiteen viser til de respektive fraksjoners merknader og slutter seg til kommunalkomiteens utkast til innstilling på dette grunnlaget.»

Komiteen si tilråding

Komiteen har elles ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjere slikt

vedtak:

Stortinget gjev samtykke til godkjenning av EØS-komiteen si avgjerd nr. 37/98 av 30. april 1998 om utsending av arbeidstakarar i samband med tenesteyting.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 17. november 1998.

Sylvia Brustad,
leiar.

Sverre J. Hoddevik,
ordførar.

Erna Solberg,
sekretær.